

MÜZİK ÖĞRETMEN ADAYLARININ 'KORO' KAVRAMINA YÖNELİK BİLİŞSEL YAPILARI*

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Nilay ÖZAYDIN¹

* Bu araştırmanın bir bölümü 29 Ekim- 2 Kasım 2019 tarihleri arasında International Congress Of Science, Culture & Education (INCES) da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

1 Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, KONYA, nozaydin@erbakan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8580-7318.

Geliş Tarihi: 22.02.2021 Kabul Tarihi: 22.04.2021 DOI: 10.37669/milliegitim.884904

Öz: Bu araştırma, müzik öğretmen adaylarının 'koro' ile ilgili bilişsel yapılarını incelemeyi amaçlamıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ile desenlenen bu çalışmada veriler, uygun örnekleme yöntemiyle belirlenen 110 müzik öğretmen adayından toplanmıştır. Bağımsız kelime ilişkilendirme testi ve çizme-yazma tekniği veri toplama aracı olarak kullanılmış, elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın bağımsız kelime ilişkilendirme testi bulguları; 'insan seslerinin sınıflandırılması', 'ses bütünlüğünü etkileyen faktörler', 'söyleme kuralları', 'müziksel söyleme', 'tamamlayıcı öğeler' ve 'koroda ses eğitiminin öğeleri' olmak üzere toplam altı farklı kategori altında toplanırken, çizme-yazma tekniği bulguları bağımsız kelime ilişkilendirme testi bulgularına benzer şekilde ancak beş kategori altında toplanmış, koroda ses eğitiminin öğeleri kategorisine ait örneklerle rastlanmamıştır. Araştırma sonucunda, müzik öğretmen adaylarının "koro" kavramıyla ilgili bilişsel yapılarında kategori bazında akademik düzeyde bilişsel yapılanmanın olduğu, ancak koroda ses eğitiminin öğeleri kategorisinde bilgi düzeyinde eksiklikler olduğu, cümle kurmada yeterli bilimsel bilgiye sahip olmadıkları, koronun tanımı ve diyafram destekli nefes konusunda bazı katılımcıların kavram yanlışlığına sahip olduğu tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda koroda ses eğitiminin öğeleri ve işlevleri ile diyafram destekli nefes kullanımı bilişsel öğrenme sağlanması açısından somut ifadelerle öğretilmeli, görsel şemalarla desteklenmeli, bu anlamda aktif öğrenme stratejileri uygulanmalıdır. Koronun nasıl bir oluşum olduğu, yapılacak koro çalışmaları öncesinde zihinsel ve bedensel hazırlık sürecinin önemi, konuşma çalışmalarının gerekliliği üzerinde dikkatle durulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Koro, Bilişsel Yapı, Bağımsız Kelime İlişkilendirme Testi, Müzik Öğretmen Adayları, Çizme- Yazma Tekniği.

PROSPECTIVE MUSIC TEACHERS' COGNITIVE STRUCTURES OF CONCEPT OF 'CHOIR'

Abstract:

This study aimed to examine the cognitive structures of music teacher candidates related to the concept of 'choir'. The data of this study, which was designed with a case study as one of the qualitative research methods, were collected from 110 pre-service music teachers through convenience sampling. Independent word association test and draw-write technique were used as data collection tools, and the obtained data were analyzed by content analysis method. Independent word association test produced findings regarding the following six categories; 'classification of human voices', 'factors affecting vocal integrity', 'rules of singing', 'musical singing', 'complementary elements' and 'elements of vocal education in choir' whereas the findings draw-write technique are similarly grouped under these categories, but no examples of the category of elements of vocal education in the choir were found. As a result of the research, it was found that there was an academic level of cognitive structuring based on categories in the cognitive structures of the music teacher candidates related to the concept of 'choir', but there was a lack of knowledge in the category of the 'elements of vocal education in the choir', that they did not have sufficient scientific knowledge in making sentences, and that some participants held misconceptions about the definition of the choir and the concept of diaphragm-assisted breathing. In line with the results obtained from the research, it is recommended that the elements and functions of vocal education in the choir and the use of diaphragm-assisted breathing need to be taught with concrete expressions, supported through visual diagrams to ensure cognitive learning, and in this respect, active learning strategies should be applied. It is recommended to carefully focus on the conceptualization of the choir, the importance of the mental and physical preparation process and the necessity of speaking exercises before choral work.

Keywords: choir, cognitive structure, independent word association test, music teacher candidates, draw and write technique.

Giriş

Yunanca 'Khoreia', Latince 'Chorus', Almanca 'Chor', İtalyanca 'Coro', İngilizce 'Chours' sözcükleriyle ifade edilip, dilimizde de 'Koro' şeklinde yerleşmiş olan bu kavram eskiden bazı törenlerde düzenli adımlarla yürüyen ve dans eden insanların oluşturduğu topluluk anlamına gelmektedir. Türk Dil Kurumu Sözlüğü ise koroyu; tek veya çok sesli olarak yazılmış bir müzik eserini seslendirmek amacıyla bir araya

gelen topluluk şeklinde ifade etmiştir (TDK, 2011). Bunun yanında farklı şekillerde de tanımlanabilen 'koro' kavramı, tek veya çok sesli müzik eserlerini önceden belirlenmiş bir modele göre seslendirme ve yorumlama amacıyla oluşturulmuş, sayısal oluşumu, ses türü ve kapasitesi, ses tınısı yönünden dengeli, toplumun kültür ve sanat yaşamına katkıda bulunmak amacıyla faaliyet gösteren ses topluluklarıdır (Çevik, 2013). Müziğin tarihsel gelişim sürecinde, koro müziğinin önemli yeri vardır. Toplumların gelişmesinde ve yükselişinde her zaman gereksinim duyulan müzik, koro sayesinde ise oldukça geniş kitleye hitap etme fırsatına sahip olmuştur. Toplumun problemlerini, beklentilerini ve mutluluklarını toplu olarak paylaşmalarına imkan tanıyan korolar, halkın sevdiği müzik türü olmuştur (Alpuğan, 2010).

Eğitim bakımından ele alındığında ise koro, insanları biraraya getirmesinden dolayı sosyalleşme, kültürel aktarım aracı olması yönüyle kültürlenme, toplum önünde seslendirilmesiyle özgüven ve öz yeterlilik algısı, ortak bir amaca hizmet etmesi yönüyle yardımlaşma, dayanışma ve paylaşım kazandıran bir eğitim aracı olarak görülmektedir (Uçan, 1994). Müzik öğretmenliği eğitimi sürecinde koro bir ders olmanın yanı sıra, müziğin sanatsal boyutunu gerçekleştirmede etkili ve güzel bir uygulama ortamını oluşturur. Dolayısıyla müzik öğretmenliği eğitimi alan öğrenciler aynı zamanda koro üyesidirler. Egüz'e (1999) göre koroda disiplin ön planda olmalıdır. Her koro üyesinin toplu söyleme kurallarına uyma zorunluluğu vardır. Koristler; koro şefinin hareketlerini, jest ve mimiklerini takip etmeli, koro şefiyle iletişimde kalmalı, birlikte müzik yaptığı koro üyelerini dinlemeli ve uyum içinde şarkı söylemelidirler. Bu yönden koro tınısı oluşturmada bütün koristler aynı ölçüde önem teşkil etmektedir. Korolarda genel amaç mümkün olduğunca homojen bir tını oluşturmaktır. Bu sebeple koroda şarkı söylemeyle bireysel şarkı söyleme etkinlikleri birbirinden ayrılmaktadır (Yaşar, 2015, 14).

Koroda ses eğitimi programlarının hedeflerinde; "uygun ve doğru bir duruş ile, zihinsel olarak hazır durumda doğru nefes alma, sesi doğru üretme, üretilen sesin frekansına uygun rezonans bölgeleri kullanarak sınırlı bir vibrato ve doğru bir entonasyon ile tını geliştirme yer alır. Aynı zamanda pürüzsüz, estetik nitelikte ve kaliteli bir sesle doğal ve abartısız bir söyleyişi benimseyerek koro uyumu sağlama, konuşma ve şarkı söylerken ünlü ve ünsüzleri iyi ekleme ve dili anlamına uygun kullanabilme, ses sağlığının korunması ve farklı müzik türlerini ve kültürlerini yansıtan geniş bir koro müziği repertuarına sahip olma yer almaktadır" (Çevik, 2013, 62). Apaydın'a (2013) göre bir koroda bulunması gereken sanatsal ölçütler arasında entonasyon, homojenlik, koro tınısı, koro disiplini, sahne hakimiyeti, diksiyon, artikülasyon, anlaşılabilirlik, müzikalite ve müzikal dinamikler olup bu ölçütler öğrencilerin başarısını üst düzeye taşımaktadır.

Koro dersinin büyük ölçüde uygulamaya dönük hedefler içermesinin yanında; koro kültürü ve koro disiplinine, koro üyelerinin şefle ve birbirleriyle olan iletişimlerine yönelik bilgi ve bakış açısı kazanması, müzik öğretmenliğinin gerekleri doğrultu-

sunda; ilköğretim, ortaöğretim ve Güzel Sanatlar Liseleri müzik bölümleri programlarında uygulanabilen koro etkinlikleri konularında bilgilenmeye ilişkin çalışmaların yapılması, Türk ve dünya koro edebiyatından belirlenen eserler üzerinde stil özellikleriyle ilgili bilgiler verilmesi, ilköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinin seslerinin eğitilmesi, müziksel beğenilerinin geliştirilmesi, ses sağlığı ve korunmasında bilgi ve beceri kazandırılması teorik bilgilerinin ve tanımların olduğu ders içerikleri de yer almaktadır (YÖK, 2018).

İlköğretim okulları ve liselerin müzik öğretmeni ihtiyaçlarının karşılanması için, eğitim öğretim faaliyetlerinde bulunan eğitim fakültelerinin müzik eğitimi bölümlerinde koro ve toplu ses eğitimi dersleri, Musiki Muallim Mektebi'nin kuruluşundan bu güne müzik öğretmeni yetiştiren programlarda en önemli uygulama alanlarından biri haline gelmiştir. Müzik öğretmen adayları büyük ölçüde bu derste edindikleri bilgilerle mesleki yaşamlarına devam ederler. Her müzik öğretmenin koro şefi ve her sınıfın koro olduğu ifadesi, dersleri yürüten öğretmenlerin bu derslerde hedeflenen en üst düzeye ulaşmada önemli bir rol oynadığını göstermektedir (Sarıçiftçi, 2004). Öğretmenler toplumların şekillenmesinde kritik bir yere sahip olduğundan nitelikli öğretmenler yetiştirme süreci üzerinde önemle durulması gerektiği söylenebilir. Bu anlamda öğretmen adaylarının eğitimi sürecinde algı, tutum ve inançlarına dönük araştırmaların yapılması, öğretmen adayları için mesleki uygulamaların belirlenmesi, mesleki gelişim ve ilerlemelerine katkı sağlaması açılarından oldukça önemlidir (Noyes, 2004).

Koronun; öğretmen adaylarının mesleki yaşamlarında müzik derslerini etkili ve verimli bir şekilde işleyebilmelerine katkıda bulunacak olması, sanata ilgi duyan bireylerin çoğalmasına öncülük edecek olması ve bu sayede mesleki anlamda tatmine ulaştıracak olması gibi nedenlerle kritik bir yer edinme potansiyeli mevcuttur. Aynı zamanda müzik öğretmen adaylarının meslek hayatları boyunca müzik yapmak için kullanacağı, oluşumuna ihtiyaç duyacağı en basit müzik topluluğu olduğu düşüncesinden hareketle de müzik öğretmeni yetiştiren kurumlar için şüphesiz çok önemli bir yere sahiptir.

Öğretmen adayları bu derste öğrendikleri bilgilerle düşüncelerini oluşturup kavramsal bağlantılar kurar, eğitim sürecinde öğrenmiş oldukları kavramları deneyimleri yoluyla ilişkilendirmeler oluşturarak kalıcı hale getirirler. Bu yönüyle öğrenilmiş kavramların değiştirilmesi ya da olumlu anlamda geliştirilmesine karşı esneklik gösterilmesi zordur. Öğrencinin halihazırda yanlış anladığı kavramla ilgili diğer kavramları öğrenmesinde de olumsuz etkiler ortaya çıkmaktadır. Öğretmen adaylarının kavramsal değişimini sağlamak için öncelikle zihinlerinde farklı olan bu yapıları bilimsel anlatımlar yoluyla ortaya çıkarmak ve algılama düzeylerini belirlemek önemlidir. Bu düşünceye yönelik Wiggins (2016), müzik eğitimcilerine öğrenciler ve öğrenmeye ilişkin şu önerileri sunmuştur; öğrenmenin değerlendirilmesinin, öğrenme deneyiminin içine yerleştirildiğini ve bu deneyimden ortaya çıktığını, öğrencilerin, düşünmeyi teş-

vik edecek şekilde büyük fikirler veya birincil kavramlarla çalışmalarının gerektiğini belirtmiştir. Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı bu bağlamda, öğrenen ile çevre arasındaki etkileşimin ve önceki bilgilerle şekillenerek, yaşam deneyimi yoluyla kavramların ve şemaların oluşturulmasının önemini açıklar (Webster, 2011).

Günümüz eğitim paradigmaları çerçevesinde, eğitim ortamlarında yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının etkisini arttırmaya ve kavramsal anlama ve değişimi ölçmede geleneksel ölçme ve değerlendirme tekniklerinin eksikliklerini gidermeye yönelik farklı teknikler ve stratejiler geliştirilmiştir (Işıklı, Taşdere ve Göz, 2011). Farklı ölçme ve değerlendirme teknikleri, bireylerin bilgiyi ne şekilde ve hangi süreçlerden geçerek öğrendiğine bağlı olarak ölçme ve değerlendirmenin yapılmasının, aynı zamanda süreç içerisindeki değişkenleri ve çıktıları da değerlendirme sürecine dahil etmenin önemine işaret eder (Taşdere, 2010). Son yıllarda öğrencilerin bilişsel yapılarını incelemek için zihin haritalama (Şen, 2012; Çoban ve Tokathı, 2017), görüşme (Seyhan, 2014) tahmin- gözlem- açıklama (Beldağ ve Balcı, 2018) vb. gibi farklı teknikler kullanılmıştır. Bu tekniklerden birisi de bağımsız kelime ilişkilendirme testidir (KİT). Kelime ilişkilendirme testleri ilk olarak 1960'larda Johnson tarafından önerilmiş ve pek çok çalışma ortaya konmuştur (Johnson, 1967, 1969; Gunstone 1980; akt., Backett-Milburn ve McKie, 1999).

Günümüzde de bilişsel yapının ortaya çıkmasında, kavramsal değişimin tespit edilmesinde ve kavram yanılgılarının belirlenmesinde bağımsız kelime ilişkilendirme testi etkili bir teknik olarak kullanılmaktadır (Bahar, Johnstone ve Sutcliffe, 1999; Bahar ve Özathı, 2003; Ercan, Taşdere ve Ercan, 2010). Bireylerin bilişsel yapılarını öğrenme sonucunda açıklamak oldukça zordur. Bu yapı ancak anahtar kavramlar hakkındaki düşüncelerin ortaya çıkarılmasıyla elde edilebilir ve bu doğrultuda çok önemli verilere ulaşılabilir, böylelikle bireylerin bilişsel yapıları ortaya çıkarılabilir (Gilbert vd., 1998 a, b). Benzer şekilde Levin (1995) çizimleri, çocuğun dünyasını gösterdiği ve içsel yaşamını yansıttığı için kullanmıştır. Çizme- yazma tekniği ise bir çok alanda, daha geniş araştırma yöntemlerinin bir parçası olarak, öncelikle okullarda kullanılmak üzere geliştirilmiştir. Kavramlara ilişkin düşünce, tutum ve anlamalar hakkında yüksek nitelikte doğal veriler elde edilmesi açısından oldukça kullanışlı (Backett-Milburn ve McKie, 1999) olan çizme- yazma tekniği ile farklı alanlarda ve eğitim kademelerinde yapılmış (Yılmaz ve Güven, 2015; Eser vd., 2015) çalışmalar mevcut olmakla birlikte, müzik eğitimi alanında yapılmış çalışmalara rastlanılmamıştır.

Kelime ilişkilendirme testi (KİT) aracılığıyla müzik eğitimi alanında yapılmış araştırmalarda; Gereken (2018) müzik öğretmeni adaylarının 'makam' kavramına, Kurtaslan (2018) ilkökul öğrencilerinin 'nota' kavramına, Kurtaslan, Aydın ve Özer (2018) ortaokul ve lise öğrencilerinin 'müzik öğretmeni' kavramına, Özaydın (2020) müzik öğretmeni adaylarının 'ses eğitimi' kavramına, Özer (2020) lise öğrencilerinin 'müzik türlerine' ilişkin bilişsel yapılarını incelemiştir. Ancak alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde ülkemizde koro dersi ve yapılandırmacı yaklaşıma dönük çalışmaların az-

lığı dikkat çekmektedir. Kaya (2014), müzik öğretmenliği programı 2. sınıf öğrencileri üzerinde koro eğitiminde yapılandırmacı yaklaşımın, öz-yeterlik algısına, tutuma ve akademik başarı üzerine etkisini ölçerek, yapılandırmacı yaklaşımın, öğrencilerin koro dersinde öz-yeterlik algılarını pozitif anlamda değiştirdiğini, Coşkuner (2017) koro dersinde yaratıcı, bilişsel gelişimi destekleyen ve performansa yönelik gerçekleştirdiği soundpainting çalışmalarının öğrencilerin derse yönelik motivasyonunu ve dersin verimini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur.

Koro ile ilgili literatürde pek çok çalışma yapılmış olmasına rağmen müzik öğretmen adaylarının koroya yönelik bilişsel yapılarının bağımsız kelime ilişkilendirme testi ile çizme- yazma tekniğinin birarada kullanılarak ortaya çıkarılmasını amaçlayan benzer bir çalışmaya rastlanmamıştır. Söz edilen nedenlerle bu çalışmada müzik öğretmen adaylarında bağımsız kelime ilişkilendirme testi ile çizme-yazma tekniği kullanılarak 'koroya' yönelik bilişsel yapılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın problemi; müzik öğretmen adaylarının 'koro' kavramına yönelik bilişsel yapıları nasıldır? sorusudur. Bu açıdan yapılan çalışma müzik öğretmen adaylarının 'koro' kavramına hangi terimlerle açıklama getirdiğini belirlemek ve bilişsel anlamda algılarının nasıl şekillendiğini ortaya çıkarmak, varsa eksiklerin ve kavram yanlışlarının tespit edilerek ortaya konması açısından önemli görülmektedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Verilerin ayrıntılı olarak doğrudan sunulduğu ve katılımcıların ifadeleriyle olabildiğince desteklendiği bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması Yin'e (1984) göre, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarının belirgin olmadığı ve birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, güncel bir olgunun kendi gerçek yaşam içeriğinde çalışıldığı görgül bir araştırma yöntemidir (akt., Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada müzik öğretmen adaylarının "koro" kavramına ilişkin bilişsel yapılarına ait veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıları, 2017-2018 yılında bir devlet üniversitesinde eğitim gören 110 müzik öğretmen adayından oluşmaktadır. Müzik öğretmen adayları 18- 27 yaş aralığındadır ve yaş ortalamaları 20'dir. Araştırmaya katılan müzik öğretmen adayları lisans 1. sınıfın ikinci döneminden itibaren lisans 4. sınıfın ikinci dönemine kadar haftada 2 saat olmak üzere toplam 6 dönem koro dersi, 4. Sınıfın ikinci döneminde de koro ve yönetimi dersi almaktadır. Konu hakkında ayrıntılı verilerin elde edilmesi, veri niteliğinin olarak yüksek olması ve okullarda öğrencilerle koro faaliyetlerinde bulunacak olan müzik öğretmen adaylarıyla gerçekleştirilmesi gerektiği gibi nedenlerden bu çalışmada katılımcılar uygun örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Amaçlı ör-

neklem seçimindeki sorunları (Given, 2008), en aza indirebilmek için öğretmen adaylarını belirlerken koro alan derslerini almış olmak, çalışmaya gönüllü katılmak ve araştırmacıya kolay ulaşmak gibi ölçütler dikkate alınmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarına uygulama sürecine başlamadan önce bağımsız kelime ilişkilendirme testine çizme-yazma tekniğine yönelik bilgi verilmiş, uygulamaya başlamadan önce bilgilendirilmiş onam formu imzalatılmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların Cinsiyet ve Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

Değişken	Kategori	f	%
cinsiyet	kadın	64	58
	erkek	46	42
sınıf	1. sınıf	25	23
	2. sınıf	26	24
	3. sınıf	28	25
	4. sınıf	31	28

Tablo 1’de öğretmen adaylarının cinsiyet, sınıf ve ana çalgılarına göre dağılımları verilmiştir. Toplamda 64 kadın (%58), 46 erkek (%42) olmak üzere 110 öğretmen adayı araştırmaya katılmıştır. 1. sınıf müzik öğretmen adaylarından 25 (%23), 2. sınıf 26 (%24), 3. sınıf 28 (%25), 4. sınıf öğretmen adaylarından ise 31 (%28) kişi araştırmaya katılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bağımsız kelime ilişkilendirme testi

Birinci aşamada; Bağımsız Kelime İlişkilendirme Testi ile “Koro” anahtar kavramı bir sayfaya alt alta gelecek şekilde 10 defa yazılıp müzik öğretmen adaylarına sunulmuş ve bu kavramın çağrıştırdığı cevabın kelime olarak verilmesi istenmiştir. Anahtar kavramın yanıt sayısı olarak arka arkaya yazılmasının nedeni zincirleme yanıt riskinden kaçınmaktır. Böylece anahtar kavram ile akla gelen cevap kelimelerinin yazılması yerine, yazılmış olan cevap kelimenin akla getirebileceği kelimelerin yazılması önlenmiş olacaktır. Bu şekilde testin amacının dışına çıkılması da önlenebilecektir. Bağımsız Kelime ilişkilendirme Testi ile yapılmış araştırmalar incelenerek anahtar kavrama en uygun cevap verme süresinin 30 saniye olması kararlaştırılmıştır (Bahar, Johnstone ve Sutcliffe, 1999). Müzik öğretmen adaylarının Bağımsız Kelime İlişkilendirme Testini daha iyi anlayabilmesi için uygulama öncesinde gerekli açıklamalar ve örnekler verilerek uygulamaya geçilmiştir.

Müzik Öğretmen Adaylarının 'Koro' Kavramına Yönelik Bilişsel Yapıları

• "Koro" kavramı size hangi kavramları çağırıyor? Koro kavramını çağırarak 10 kavram yazınız.

Koro: Çiğdem Çelikkaya
Koro: Zorlanıyor
Koro: Tırtıl
Koro: Uğur
Koro: Söğüt
Koro: Ses alması
Koro: Rezans
Koro: Duruş
Koro: Dışkı
Koro: Bükme

• Yukarıda yazdığınız anahtar kavramlarla ilgili bir cümle kurunuz.
Koro kavramı ve anahtar kavramları birleştirilmiştir.

Şekil 1. K57 (2. sınıf) ait örnek cevap kağıdı

Şekil 1 deki örnek cevap kağıdında görülebileceği gibi bağımsız kelime ilişkilendirme testinin ikinci aşamasında; katılımcılara 20 saniye süre verilerek anahtar kavramla ilgili cümleleri yazmaları için 20 saniye verilmiş ve bu cümleler verilerin analizi sırasında detaylı olarak analiz edilmiştir. Anahtar kavramla ilişki kurulan cevap kelime, anahtar kavramla anlamlı bir ilişkide olmayan, yalnızca hatırlama düzeyine yönelik çağrışımsal bir ürün de olabilir (Nartgün, 2006). Aynı zamanda ilgili cümlelerin tek bir cevap kelimeye kıyasla daha karmaşık veya üst seviye olabileceği, dolayısıyla cümlelerin bilimsel olup olmaması, farklı özellikte kavram yanılgılarının yer alıp alması gibi durumlar değerlendirme sürecine etki etmektedir.

Çizme-yazma tekniği

Literatürde çizme-yazma tekniğinin eğitim alanında farklı kademelerde yapılan araştırmalarda kullanıldığı görülmektedir (Keleş, 2019; Yılmaz ve Güven, 2015; Kurt ve Ekici 2013; Kurt, 2013; Yayla ve Eyceyurt, 2011). Çizme-yazma tekniği ile öğretmen adaylarının koro kavramına ilişkin görüşlerinin detaylı incelenmesi amaçlanmıştır. Bu teknik, kavramlar hakkındaki düşünceler, anlayışlar ve tutumlar ile ilgili doğal ve yüksek nitelikte veri elde etmede oldukça yararlıdır (Backett-Milburn ve Mckie, 1999). Bu kapsamda katılımcılardan koro kavramı hakkında bildiklerini 5 dakika içinde şekille ifade etmeleri ve görüşlerini sınırlama olmaksızın özgürce ifade etmeleri istenmiştir. Koro kavramına uygulanan bu teknikte her ne kadar koro ile ilgili kavramların birbiriyle içiçe olduğu, bir çizimde birden çok kavramın çağırışım yapabileceği ve buna yönelik anlamlandırmada zorluklar oluşabileceği düşünülse de şekillerin yazılabilecek açıklamalarla destekleneceği düşünülmüştür. Şekil 2' de çizme-yazma tekniğine ilişkin örnek verilmiştir.

Şekil 2. K20 (1. sınıf) ait örnek cevap kağıdı

Veri Analizi

Verilerin analiz edilmesine başlamadan önce katılımcılara ait cevap kağıtları 1 ile 110 arasında numaralandırılmıştır. Çalışmanın verileri içerik analizi yöntemine göre analiz edilmiştir. İçerik analizi yapılırken öncelikli olarak hedef, eldeki verilerin daha derin ve detaylı incelenmesi ve bu verileri açıklayacak kavramlar ile bu kavramların arasındaki ilişkileri tespit etmektir. Bunu sağlamak için birbiriyle benzerlik gösteren veriler, belirli kavramlar ile kategoriler dahilinde biraraya getirilip okuyucular tarafından anlaşılabilir şekilde düzenlenerek yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Bu araştırmada öncelikli olarak bağımsız kelime ilişkilendirme testiyle elde edilen verilerin kelime ve cevap sayısı ile aralarındaki anlamsal ilişkiye göre analizi yapılmış, aynı anlama yönelik verilen cevap kelimeler birleştirilmiştir. Kendi içinde ve diğer kelimelerle ilişkili olmayan ve 1 kez tekrar edilen kelimeler değerlendirmeye dahil edilmemiştir. Benzerlik gösteren düşük frekanslı kelimeler birleştirilmiştir. Kelimeler anlamsal ilişki kriterine göre kategorize edilerek her kategorideki kelimelerin frekansları hesaplanmıştır. Bağımsız kelime ilişkilendirme testinde metin içinde katılımcı numarası ve sınıf düzeyleri belirtilerek koro ile ilgili cümle örneklerine yer verilmiş, bu cümleler bilimsel bilgi içeriğine, bilimsel olmayan yüzeysel bilgi içeriğine ve kavram yanılgısı içeriğine göre sınıflandırılmıştır. Çizme-yazma tekniğine yönelik veriler içerik analizi yöntemine göre analiz edilmiş, frekans değerleri verilmiştir. Katılımcıların koro kavramını içeren çizimleri belirli kategorilere göre toplanmıştır. Katılımcıların koro ile ilgili çizim örnekleri yine katılımcı numarası ve sınıf düzeyi belirtilerek, örneğin: (K15, 1. sınıf) ve (K25, 1. sınıf) şeklinde kodlanmıştır. Frekans tabloları dikkate alınarak her iki sonuç için iki ayrı bilişsel yapı modeli hazırlanmıştır. Araştırmada öğretmen adaylarına test uygulanırken nasıl bir yol izlendiği, verilerin toplanış şekli ve verilerin sonuçlarının nasıl elde edildiği detaylı şekilde açıklanarak geçerlik sağlanmaya çalışılmıştır. Nitel araştırmalarda geçerlik; araştırılan olguyu olduğu gibi tarafsız bir şekilde gözlemlemek anlamına gelir. Ayrıca toplanan verilerin ayrıntılı raporlaştırılması ve araştırmacının sonuçları nasıl elde ettiğinin açıklanması da önemli geçerlik ölçütleri arasındadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Araştırmada güvenilirliği ve araştırmanın verilerinden elde edilen kavramsal kategorilerin altındaki kodların bu kavramsal kategorileri temsil edip etmediğini doğrulamak için iki alan uzmanının kodları ile bu kodlara ilişkin oluşturdukları kategoriler karşılaştırılmıştır. Bu yolla yapılmış veri analizinin güvenilirliği için; $[\text{Görüş birliği} / (\text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı}) \times 100]$ formülü kullanılmış buna göre hesaplama yapılmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Kodlayıcıların arasındaki ortalama güvenilirlik sayısının % 93 olduğu belirlenmiştir. Ayrıca araştırmanın güvenilirliğini arttırmak için araştırma süreci, araştırma yöntemi, veri toplama araçları, veri analizi, bulgu ve sonuçlara ulaşma açıkça belirtilmeye çalışılmıştır.

Bulgular

Bulgular, kullanılmış olan ölçme araçları sırasıyla bağımsız kelime ilişkilendirme testi ile çizme-yazma tekniğinden elde edilen bulguların analizi şeklinde verilmiştir.

Bağımsız Kelime İlişkilendirme Testi Bulguları

Müzik öğretmen adaylarının koro kavramıyla ilgili bilişsel yapılarına ilişkin verilerin analiz sonucuna göre ifade edilen kelimelerden toplamda 6 kategori oluşturulmuştur. Bu kategorilerin isimleri ve her kategorinin cevap kelimeleri listelenerek verilmiştir. Tablo 1' de kategorilerin frekans değerleri ve yüzdeleri verilmiştir. Toplam 1054 cevap kelime elde edilmiştir. 1 kez belirtilen ve anlam bakımından diğer kelimelerle benzerlik göstermeyen kelimeler % 2.8 (30 kelime) kategorilere dahil edilmemiştir. Bu kelimeler araştırmanın niteliğini etkilememesi için tablolarda yer almamıştır.

Tablo 2. 'Koro' Anahtar Kavramına Verilen Cevap Kelimelerden Oluşturulan Kategoriler

Sıra no	Kategoriler	f	%
1	İnsan seslerinin sınıflandırılması	259	25
2	Ses bütünlüğünü etkileyen faktörler	234	22
3	Söyleme kuralları	184	17
4	Müziksel söyleme	168	16
5	Tamamlayıcı öğeler	145	14
6	Koroda ses eğitiminin öğeleri	64	6
	Toplam	1054	100

Verilerin analizinden elde edilen sonuçlara göre müzik öğretmen adaylarının 'koro' kavramıyla ilgili verdikleri cevaplar Tablo 2' de 6 kategori olarak belirlenmiştir. Verilen cevaplar en fazla 1. kategoride 'insan seslerinin sınıflandırılması' (f=259, %25), 'ses bütünlüğünü etkileyen faktörler' (f=234, %22), 'söyleme kuralları' (f=184, %17), 'müziksel söyleme' (f=168, %16), 'tamamlayıcı öğeler' (f=145, %14) ve en az 6. kategoride 'koroda ses eğitiminin öğeleri' (f=64, %6) şeklinde toplanmıştır.

Tablo 3. İnsan Seslerinin Sınıflandırılması

Kategori	Kelimeler	f	%
1.İnsan Seslerinin Sınıflandırılması	soprano	62	24
	alto	61	24
	bas	59	23
	tenor	58	22
	bariton	12	5
	mezzosoprano	7	3
	Toplam	259	100

Birinci kategoride müzik öğretmen adaylarının ‘koro’ kavramına verdikleri cevaplar ‘insan seslerinin sınıflandırılması’ kategorisi altında toplanarak, baskın kategoriye oluşturmuştur (f=259, %25). Bu kategoride öğretmen adaylarının çoğu, ses gruplarını oluşturan soprano, alto, bas, tenor, bariton, mezzosoprano kavramlarına yoğunlaşmışlardır. Bu sonuçlar katılımcıların koro kavramıyla daha çok ‘insan seslerinin sınıflandırılması’ kategorisiyle ilgili yakın bağlantılar kurduklarını göstermiştir. Katılımcıların bu kategori ile ilgili cümle örneklerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir.

“Koro dersinde kadın seslerini soprano ve alto, erkek seslerini tenor ve bas şeklinde oluştururuz” (K30, 1. sınıf).

“Koroda soprano, alto, tenor, bas olarak ayrılır farklı partiler söyleriz” (K101, 4. sınıf).

“Soprano en ince kadın sesidir” (K16, 1. sınıf).

Tablo 4. Ses Bütünlüğünü Etkileyen Faktörler

Kategori	Kelimeler	f	%
2. Ses Bütünlüğünü Etkileyen Faktörler	entonasyon	43	18
	nüans	36	15
	tını	35	15
	ses grupları	26	11
	homojenlik	24	10
	doğru, etkili, güzel söyleme	10	4
	müzikalite	8	3
	ritim	8	3
	düzen	7	3
	gürlük	6	3
	armoni	5	2
	teknik	5	2
	denge	3	1
	vibrato	3	1
	pest ses	3	1
	tiz ses	3	1
	ses kalitesi	3	1
	temiz ses	2	1
	ses eğitimi	2	1
prozodi	2	1	
Toplam		234	100

İkinci kategoride katılımcılar 'ses bütünlüğünü etkileyen faktörler' ile ilişkili cevap kelimeler belirtmişlerdir (f=234, %22). Bu kategoride çoğu katılımcı entonasyon, nüans, tını, ses grupları, homojenlik, doğru, etkili, güzel söyleme, müzikalite, ritim, düzen, gürlük,armoni, teknik kelimelerine odaklanırken, bir kısmının ise denge, vibrato, pest ses, tiz ses, ses kalitesi, temiz ses, ses eğitimi, prozodi kelimelerini ifade ettikleri görülmüştür. Ortaya çıkan bu sonuçlar katılımcıların 'ses bütünlüğünü etkileyen faktörler' ile ilgili bilişsel yapılarının yeterli olduğunu gösteren bir unsur olarak ele alınabilir. Katılımcıların bu kategorideki kelimelerle ilişkili cümle örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

"Koro, sesi doğru kullanmaya ve entonasyona dikkat ettiğimiz müzikal topluluktur" (K8, 1. sınıf).

“Koroda sesleri doğru çıkarmaya ve ritme dikkat edilmelidir” (K59, 3. sınıf).

“Koroda bireysellikten uzak düşünüp, güzel bir tını oluşturarak söylenir” (K38, 2. sınıf).

Tablo 5. Söyleme Kuralları

Kategori	Kelimeler	f	%
3.Söyleme Kuralları	uyum	67	36
	grup çalışması	31	17
	birlik	27	14
	bütünlük	18	10
	dinleme	13	7
	disiplin	9	5
	çalışma	7	4
	dayanışma	5	3
	konsantrasyon	4	2
	bireysel çalışma	3	2
	Toplam	184	100

Üçüncü kategoride katılımcılar ‘söyleme kuralları’ ile alakalı ifadeler ortaya koymuşlardır (f=184, %17). Katılımcıların bu kategoride belirttiği ilişkilendirmelerin çoğunlukla uyum, grup çalışması, birlik, bütünlük, dinleme, disiplin, çalışma, dayanışma olurken, daha az sayıda katılımcı konsantrasyon ve bireysel çalışma kavramları üzerinde durmuştur. Bu sonuçlara göre öğretmen adaylarında ‘söyleme kuralları’ ile ilgili bilişsel yapılarının kavramsal geçerliliğe sahip olduğu söylenebilir. Bu kategori ile ilişkili cümle örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

“Koro üyeleri arasında uyum olunca çalışmalar daha başarılı geçer” (K7, 3. sınıf).

“Koroda doğru yöntemlerle çalışmak, birlik oluşturmak gerekir. Bireysel çalışma yaptıktan sonra grup çalışması yapmak da başarıya götürür” (K19, 1. sınıf).

“Koro bütünlük ve emek isteyen bir takım çalışmasıdır” (K57, 2. sınıf).

Tablo 6. Müziksel Söyleme

Kategori	Kelimeler	f	%
4. Müziksel Söyleme	topluluk	50	37
	çokseslilik	45	27
	toplu söyleme	22	12
	a capella	20	7
	tek ses	11	6
	akor	9	5
	solo	5	3
	kanon	4	2
	çift ses	2	1
	Toplam	168	100

Dördüncü kategori 'müziksel söyleme' şeklinde oluşturulmuştur (f=168, %16). Bu kategoride çoğu katılımcı topluluk, çokseslilik, toplu söyleme, a capella, tek ses, akor, solo kavramları üzerinde durmuş, daha az bir kısmı ise kanon ve çift ses cevap kelimelerini belirtmiştir. Bu sonuçlara göre katılımcıların 'müziksel söyleme' ile ilişkili bilişsel yapılarının genel manada kavramsal geçerliliğe yönelik yapılandırıldığı belirlenmiştir. Katılımcıların bu kategorideki kelimelere dönük cümle örneklerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

"Bir eseri tek sesli veya çok sesli söyleyen topluluklar koroyu oluşturur" (K3, 1. sınıf).

"Koro deyince aklıma ilk gelen şey çoksesliliktir" (K31, 2. sınıf).

"Eşlikli veya a capella şarkı söylenebilen toplu şarkı söyleme biçimi" (K110, 4. sınıf).

Tablo 7. Tamamlayıcı Ögeler

Kategori	Kelimeler	f	%
5. Tamamlayıcı Ögeler	koro şefi	44	30
	eser	29	20
	eşlik	15	10
	konser	12	8
	ses alma	11	8
	solfej	6	4
	arkadaşlık	5	3
	korist	4	3
	bona	4	3
	deşifre	4	3
	görsellik	3	2
	ezber	3	2
	duygu	3	2
	estetik	2	1
	Toplam	145	100

Beşinci kategoride katılımcılar ‘tamamlayıcı ögeler’ ile ilişkili cevap kelimeler ifade etmişlerdir (f=145, %14). Bu kategoride öğretmen adayları baskın olarak koro şefi, eser, eşlik, konser, ses alma, solfej, arkadaşlık kelimelerini ifade etmiş, çok az bir kısmı korist, bona, deşifre, görsellik, ezber, duygu, estetik kavramlarını tekrar etmiştir. Sonuçlar incelendiğinde katılımcıların ‘tamamlayıcı ögeler’ ile ilgili bilişsel yapılarının yeterli olduğu söylenebilir. Bu kategoriyle ilişkili cümle örneklerinin bazıları aşağıda verilmiştir.

“Koroda şefin komutlarına uyarak söyleriz” (K35, 2. sınıf).

“Koro eserlerini deşifre etme aşamasını önce bireysel olarak yaparız” (K24, 4. sınıf).

“Koroda piyano eşlikli çalışmak esere dinamiklik katar” (K29, 1. sınıf).

Tablo 8. Koroda Ses Eğitiminin Öğeleri

Kategori	Kelimeler	f	%
6. Koroda Ses Eğitiminin Öğeleri	ses çalışması	14	22
	diyafram	13	20
	duruş	12	19
	nefes çalışması	8	13
	rezonans	6	9
	artikülasyon	6	9
	diksiyon	5	8
	Toplam	64	100

Altıncı kategori katılımcıların cevap kelimelerinden 'koroda ses eğitiminin öğeleri' kategorisi altında yer alan ilişkilendirmelerden oluşmuştur (f=64, %6). Katılımcıların bu temayla ilgili belirttikleri kavramlar ses çalışması, diyafram, duruş, nefes çalışması, rezonans, artikülasyon, diksiyon şeklinde belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre müzik öğretmen adaylarının 'koroda ses eğitiminin öğeleri' hakkında bilişsel yapılarının kavramsal geçerliliğinin yeterli olmadığı anlaşılmaktadır. Katılımcıların bu kategoriye ait cümle örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

"Şarkı söylemeye başlamadan önce nefes ve ses çalışmaları yapmak önemlidir"
(K82, 4. sınıf).

"Artikülasyon koroda söylerken üzerinde durulması gereken öğelerdendir"
(K90, 3. sınıf).

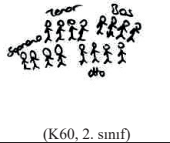
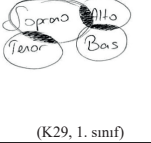
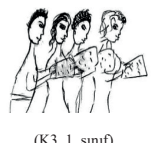
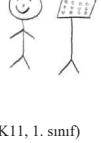
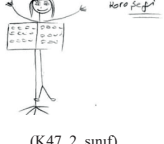
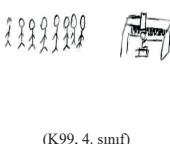
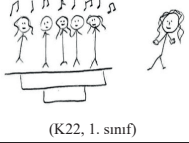
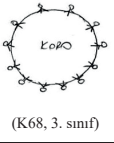
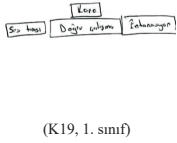
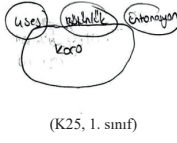
"Güzel ses çıkarmak için duruşumuz da güzel olmalı" (K96, 4. sınıf).

Tablo 9. Müzik Öğretmen Adaylarının ‘Koro’ Anahtar Kavramına Ait Cümle Örnekleri

Kategoriler	Cümle örnekleri	f
Bilimsel olmayan yüzeysel bilgi içeren	<p>“Korist olmak çok keyifli bir deneyim” (K104, 4. sınıf).</p> <p>“Lisede soğuduğum müzik oluşumudur” (K4, 1. sınıf).</p> <p>“A capella söylemeyi eşlikli söylemeye tercih ederim” (K67, 3. sınıf).</p> <p>“Koro, aile gibi bütünleşip, bir şeyler paylaşmaktır” (K102, 4. sınıf).</p>	67
Bilimsel bilgi içeren	<p>“Koroda birlik beraberlik içinde olmak şarkı söylemede uyumu arttırır” (K26, 2. sınıf).</p> <p>“Grup çalışması yapmak, seslerin daha homojen duyulması için önemlidir” (K18, 1. sınıf).</p> <p>“Koroda soprano, alto, tenor, bas olarak ses türlerine göre ayırırız” (K33, 3. sınıf).</p> <p>“Bir müzik eserini tek sesli veya çok sesli söyleyen topluluklar koroyu oluşturur” (K3, 4. sınıf).</p>	35
Kavram yanlışlığı içeren	<p>“İnsanların şarkı söylemeleri koroyu oluşturur” (K80, 3. sınıf).</p> <p>“Herkesin bir arada aynı anda şarkı söylemesidir” (K60, 2. sınıf).</p> <p>“Koro çokseslilikler bu yüzden birden fazla kişiyle oluşur” (K21, 1. sınıf).</p> <p>“Koro çalışmalarında sesimizi diyaframdan kullanmak önemlidir” (K99, 4. sınıf).</p>	8
Toplam		110

Tablo 9 da katılımcıların ‘koro’ kavramıyla ilişkili çoğunlukla bilimsel olmayan yüzeysel bilgi içeren (f=67) cümle örnekleri başta olmak üzere, bilimsel bilgi içeren (f=35) ve kavram yanlışlığı içeren (f=8) cümle örnekleri yazdıkları görülmüştür. İfadeler incelendiğinde bilimsel bilgi içeren cümlelerin her bir kategori ile ilişkili olarak oluşturulduğu ve koroyu tanımlayan cümle örneklerinin de yer aldığı görülmektedir. Bilimsel olmayan veya yüzeysel bilgi içeren cümle örneklerinde ise katılımcıların çoğunlukla kendi duygu ve düşüncelerini tanımlamaya dönük cümleler ürettikleri görülmüştür. Öğretmen adayları az sayıda da olsa kavram yanlışlığı içeren, çoğunlukla koroyu tanımlamaya ve diyafram- nefes kullanımına dönük bilgilerin yer aldığı cümleler ifade etmişlerdir.

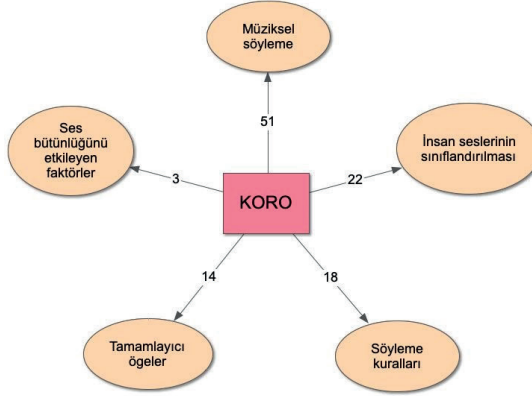
Tablo 10. Müzik Öğretmen Adaylarının 'Koro' Kavramına Ait Çizim-Yazımları

Kategori	Kelimeler	Çizim Örnekleri		f
Müziksel söyleme	toplu söyleme (51)	 (K15, 1. sınıf)	 (K110, 4. sınıf)	51
		 (K20, 1. sınıf)	 (K106, 4. sınıf)	
İnsan seslerinin sınıflandırılması	soprano alto tenor bas (22)	 (K60, 2. sınıf)	 (K29, 1. sınıf)	22
Söyleme kuralları	grup çalışması (10) bireysel çalışma (8)	 (K3, 1. sınıf)	 (K11, 1. sınıf)	18
Tamamlayıcı öğeler	koro şefi (5) eşlik (4) konser (3) arkadaşlık (2)	 (K47, 2. sınıf)	 (K99, 4. sınıf)	14
		 (K22, 1. sınıf)	 (K68, 3. sınıf)	
Ses bütünlüğünü etkileyen faktörler	tim, doğru çalışma, entonasyon, bütünlük (3)	 (K19, 1. sınıf)	 (K25, 1. sınıf)	3
Toplam				108

Tablo 10'da müzik öğretmen adaylarının, bağımsız kelime ilişkilendirme testinde oluşturulan baskın kategorinin aksine çizme-yazma tekniğinde çoğunlukla 'müziksel söyleme' ile ilgili kavramları düşünerek buna ilişkin şekiller çizdikleri ve açıklamalarda buldukları görülmüştür. Bağımsız kelime ilişkilendirme testinde en düşük frekansa sahip olan 'koroda ses eğitiminin öğeleri' kategorisine ait çizim- yazımlara bu teknikte yer verilmediği görülmektedir.

Müzik öğretmen adaylarının 'koro' anahtar kavramı ile ilgili çizme-yazma tekniğiyle belirlenen bilişsel yapılarının modeli

Elde edilen veriler ışığında müzik öğretmen adaylarının 'koro' kavramına yönelik çizme- yazma tekniğiyle belirlenen bilişsel yapılarının modeli oluşturulmuştur (Model 2).

Model 2. Müzik Öğretmen Adaylarının 'Koro' ile İlgili Çizme-Yazma Tekniğiyle Ortaya Konan Bilişsel Yapılarının Modeli

Model 2' de müzik öğretmen adaylarının çizme- yazma tekniğiyle elde edilen kavramsal yapılarının beş kategoriyle bağlantılı şekilde ortaya çıktığı belirlenmiştir

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Cevap kelimeler incelendiğinde 'koro' anahtar kavramıyla yakın ilişkide olduğu ifade edilip, en sık tekrar edilen ilk 10 kelimenin 'uyum', 'soprano', 'alto', 'bas', 'tenor', 'topluluk', 'çokseslilik', 'koro şefi', 'entonasyon' ve 'nüans' olduğu tespit edilmiştir. Verilen cevap kelimeler 'insan seslerinin sınıflandırılması', 'ses bütünlüğünü etkileyen faktörler', 'söyleme kuralları', 'müziksel söyleme', 'tamamlayıcı öğeler' ve koroda ses eğitiminin öğeleri' olarak altı kategoride sınıflandırılmıştır. Kategoriler incelendiğinde, kullanılan kelimelerin koro eğitiminde yer alan disiplinleri içerdiği ve verilen cevaplardan müzik öğretmen adaylarının genel anlamda 'koro' ile ilgili yeterli

kelime dağarcığına sahip oldukları görülmektedir. Ancak altıncı ve en düşük frekansa sahip kategori olan 'koroda ses eğitiminin öğelerinde' frekansın yeterli olmadığı ve bu kategoride olması beklenen kelimelerin cevap kelime olarak verilmediği, dolayısıyla müzik öğretmen adaylarının bilişsel yapılarında bu anlamda eksiklikler olduğu ortaya konmuştur.

Koro kavramıyla ilgili çizimlerden beş kategori ortaya çıkmıştır. Bunlar; 'müziksel söyleme', 'insan seslerinin sınıflandırılması', 'söyleme kuralları', 'tamamlayıcı öğeler', 'ses bütünlüğünü etkileyen faktörlerdir'. Kullanılan ölçme araçlarıyla elde edilen kategoriler birbirini destekleyici ve detaylandırıcı niteliktedir. Bu sonuç, bilişsel öğrenmeye ilişkin kapsamlı bilgilerin farklı ölçme araçları kullanılarak elde edilebileceğini göstermektedir. Müzik öğretmen adaylarının 'koro' anahtar kavramına ilişkin her kategoriyle ilişkili cümleler oluşturduğu, kurdukları cümle örneklerinin çoğunlukla bilimsel olmayan yüzeysel bilgi içeren cümleler olduğu, daha az sayıda bilimsel bilgi içeren cümleler oluşturdukları ve kavram yanılgısı içeren cümlelere de sahip oldukları ortaya konmuştur. Bu sonuçlar müzik öğretmen adaylarının 'koro' kavramını ifade ederken yeterli bilimsel bilgiye sahip olmadıklarını göstermektedir. Her iki ölçme aracıyla da benzer kategorilerin oluşturulduğu ancak 'koroda ses eğitiminin öğeleri' kategorisini içeren çizim ya da açıklamalara çizme- yazma tekniğinde yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum müzik öğretmen adaylarının 'koro' kavramına ilişkin görsel şemalarının yetersizliği olarak değerlendirilebilir.

Araştırma sonuçlarına göre 'koro' kavramının en çok ilişkilendirildiği birinci kategori 'insan seslerinin sınıflandırılmasında' katılımcıların kendi ses türlerinden ve koro oluşturulan ses gruplarından yola çıkarak çoğunlukla 'soprano', 'alto', 'tenor' ve 'bas' kelimelerini kullandıkları tespit edilmiştir. 'Mezzosoprano' ve 'bariton' kelimelerinin daha az tekrar edilmesi, o ses türüne sahip öğretmen adaylarının ara ses grupları olarak sayıca azlığıyla ilişkili olduğu söylenebilir. Egüz (1999), insan seslerinin, kadın ve erkek sesleri olarak iki gruba ayrıldığını, bu iki gruptaki seslerin de, ses genişlikleri ve renklerine göre, kadınlar; soprano, mezzosoprano, alto, erkekler; tenor, bariton, bas ses sınıflarına bölündüğünü belirtmiştir. Bu sonuç müzik öğretmeni adaylarının bilişsel şemalarında 'koro' kavramını kendi seslerinin sınıflandırması üzerinden algıladıklarını göstermiştir.

Araştırmada en yüksek frekansa sahip ikinci kategori olan 'ses bütünlüğünü etkileyen faktörlerde' öğretmen adaylarının çoğunlukla 'entonasyon', 'nüans', 'tını', 'ses grupları' ve 'homojenlik' kavramlarına yoğunlaştıkları dikkat çekmektedir. Bir koroda bulunması gerekli ve önemli olan özellik koristlerin doğru entonasyonu gerçekleştirebilmeleridir. Uluç (2002, 96) entonasyonu, ton ve akora göre sesteki temizlik, renk ve uyum, ses tutarlılığı olarak tanımlamıştır. Araştırmamızın bu bulgusu Sevinç'in (2017) çalışmasında bir koroda ideal özellikleri oluşturan üç temel niteliğin; topluluk, entonasyon ve nüans olduğu bilgisiyle benzerlik göstermektedir. Sarıçiftçi (2001) toplu ses eğitiminde entonasyon sorunu ve çözümüne yönelik yöntemleri; dilin doğru kullanıl-

ması, şarkı söyleme ile ilgili organların doğru çalıştırılması, koro üyelerinde müziksel işitme-okuma seviyelerinde yeterlilik, solunumun doğru gerçekleştirilmesi, vücut rahatlığı-yumuşaklığı, motivasyonun sağlanması, seçilen eserlerin teknik düzeylerinin uygunluğu ve çalışma mekanının akustik durum uygunluğu olarak belirttiği çalışmasında entonasyonun koro eğitimindeki önemini desteklemiştir.

Araştırmanın ilgili literatürle benzerlik gösteren dikkat çekici sonuçlarından bir diğeri ise 'söyleme kurallarının' oluşturduğu üçüncü kategoridir. Bu kapsamda öğretmen adaylarının koroyu 'uyum', 'grup çalışması', 'birlik', 'bütünlük', 'dinleme', 'disiplin', 'çalışma' vb. algıladıkları belirlenmiştir. Temiz (2006) çalışmasında ilköğretim okullarında oluşturulan okul korolarında yer alan öğrencilerin tamamına yakınının koroda arkadaşları ile uyum içerisinde olduğunu, koroda olmakla uyum içerisinde iş yapabilme becerisi, kendine güven duyguları, topluluk önünde kendini ifade edebilme, müzikal anlamda birlikte şarkı söyleyebilme becerilerinin geliştiğini belirtmiş, bu anlamda önemsenmesi gereken bir kavram olarak müzik öğretmen adaylarının söyleme kurallarından biri olarak doğru ilişkilendirilmiştir. Egüz (1999), toplu ses eğitimi bir topluluğa uygulanan bireysel ve grup çalışmalarıyla, yumuşak, etkili ve kaynaşabilen bir tek sesin elde edilmesidir görüşüyle, müzik öğretmen adayları tarafından bu kategoride belirtilen grup çalışması ve bireysel çalışmanın gerekliliğine vurgu yapmıştır. Koro oluşturma amacıyla bir araya gelen insanlar sadece müzik yapmak için bir araya gelmeyip birlik olur, müziksel yönde örgütlenir ve müziksel ihtiyaçlarını birlikte karşılarlar (Saklıca, 2010, 56) düşüncesi de bu kategoriden elde edilen birlik, bütünlük ve dayanışma ile söylemenin gerektiği sonucuyla örtüşmektedir.

Araştırmanın cevap kelimelerinden oluşturulan dördüncü kategorisi 'müziksel söylemede', en çok 'topluluk', 'çokseslilik', 'toplulu söyleme', 'a capella' kelimelerine yer verilmiştir. Çevik'e (2013) göre, toplu söyleme, birlikte seslenmeyi, konuşma ya da şarkı söylemeyi ifade etmesi açısından "koro" terimiyle eş anlamda kullanılmaktadır. Topluluk sözcüğünde ise, küçük bir topluluk (ensemble) yani küme anlaşılabilir. Bununla birlikte koroda, önceden belirlenmiş bir model göz önünde bulundurularak, bir çerçeve eğitim programına göre belirli hedeflere yönelik çalışan örgütlü bir topluluk, kümeden daha büyük bir oluşum ifade edilir. Müzik öğretmen adaylarının topluluk, toplu söyleme kavramlarını bu kategorinin en sık cevap kelimesi olarak kullanmasının nedeni bilişsel şemalarında koro kavramını temsil ettiği düşüncesidir. Çevik'in (2013) aksine Apaydın (2006), müzik topluluğu olarak bir koro oluşturma koşullarını tanımlarken birlikte konuşma, söyleme ve seslendirmenin yapılması gerektiğini, bu amaçla bir araya gelmesini, topluluk oluşturulmasını, topluluk (koro) olarak, müzik dili ile konuşulması ve söylenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Müzik öğretmen adaylarının topluluk kelimesini zihinlerinde büyük ölçüde doğru eşleştirdiği, verilen cevap kelimelere bakıldığında öğretmen adaylarının bu kategoride doğru bir ilişkilendirme yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Bir diğer kategori olan 'tamamlayıcı öğelerde', 'koro şefi', 'eser', 'eşlik', 'konser', 'ses alma', 'solfej', 'arkadaşlık' kelimeleri öne çıkmıştır. Çevik (2013), koro şefini; mü-

ziğın biçim ve özünü en doğru biçimde belirtmeye yarayan yönetim tekniklerini, bilgi ve birikimleri ile çok iyi kullanabilen kişi olarak tanımlarken, Halvaşı (2016), koro şefini; aynı zamanda koronun çalıştırıcısı ve yöneticisi olan, başarılı ve etkili bir koronun oluşumu için her türlü teknik ve yorum biçimleri yeterliliğine sahip, koro yönetimindeki temel yaklaşımları ile güçlü koro-şef ilişkisi kurabilen, koro üyelerine disiplin içinde hareket bütünlüğü sağlayan kişi olarak tanımlamış, koro şefinin koronun gelişmesinde ve şekillenmesinde etkili olduğunu belirtmiştir. Araştırmada da koro şefinin koronun en büyük tamamlayıcısı olduğu sonucu bu anlamda örtüşmektedir. Diğer yandan bu kategoride tekrarlanan solfej ve deşifre kelimeleri, koro eğitimini destekleyen, kolaylaştıran, tamamlayan bir alt disiplin olarak ses eğitiminin bütün türleri kapsamında etkin olarak kullanılmaktadır. Mesleki müzik eğitiminin en temel öğrenme alanı olarak, koro eserlerinin kolay ve hızlı bir şekilde deşifre edilmesi, öğrenilmesi büyük önem taşımaktadır (Çevik, 2013). İlgili literatürle bu bağlamda cevap kelime olarak verilmesi örtüşmektedir. Arkadaşlık kelimesi ise Egüz'e (1999) göre, toplu çalışmaların başarıya ulaşması için koro çalışmalarını tamamlayan ve başarıya götüren bir öge olarak bu kategori ile ilişkili bulunmuştur.

İlgili literatürle benzerlik gösteren, dikkat çekici sonuçlardan bir diğeri ise; müzik öğretmen adaylarının 'koroda ses eğitiminin öğelerine' yönelik algılarının en düşük frekansa sahip kategori olarak bulunmuş olmasıdır. Özaydın'ın (2020) aynı katılımcı grubuyla 'ses eğitimi' kavramına ilişkin bilişsel yapıyı ortaya çıkarmak için yaptığı çalışmasında öğretmen adayları benzer algıları kendi ifadeleriyle vurgulamışlardır. Bu bağlamda ses eğitimi öğelerini; 'rezonans', 'artikülasyon', 'solunum' ve 'fonasyon' olarak algıladıkları ve frekansının daha yüksek olması beklenirken, bilişsel yapıda yeterli ilişkilendirmelerin olmadığını ortaya konmuştur. Koroda şarkı söyleyen müzik öğretmen adayı korolistlerin koroda ses eğitiminin öğelerinde bulunması gereken kelimeleri, aldıkları bireysel ses eğitimi dersleri de gözönünde bulundurulduğunda daha fazla tekrar etmesi beklenmiş, ancak frekanslarının istenen düzeyde olmadığı belirlenmiştir. Saklıca (2010), bireysel ses eğitiminde kazanılan becerilerin toplu ses eğitimine alt yapı hazırladığını vurgulayarak, koro eğitiminde başarının artırılmasının, koro üyelerine yüksek nitelikte bireysel ses eğitimi dersi verilerek mümkün olduğunu belirtmiş, bireysel ses eğitiminde yer alan teknik yöntemlerin, mevcut sorunların ve bu sorunların çözümüne yönelik çalışmaların toplu ses eğitiminde yer alan çalışmalarla benzer olduğunu savunmuştur.

Aynı kategorinin sonucuyla ilgili olarak Polat (2017), ses eğitimin temel öğelerini; postür, solunum, rezonans, artikülasyon ve diksiyon olarak tespit etmiştir. Yiğit ve Karakaya (2010) ise benzer şekilde, koro dersinden önce ses eğitimi, nefes, ses ve telaffuz egzersizlerinin uygulanmadığını, yazılı kaynakların ve materyallerin yeterince kullanılmadığını ortaya koymuştur. Seyhan (2014), koro ve yönetimi dersinin işlenmesinde, teorik bilgiler yanında, ses açma, bona, solfej ve eserin söz çalışmalarının yaptırılması gerektiğine, artikülasyonun önemine vurgu yapmıştır. Winnie' ye (2014) göre bazı koro öğretmenleri bilgi eksiklikleri veya başarısız olma korkuları nedeniyle, öğrenci-

lerinin sağlıklı bir şekilde şarkı söylemelerine neden olan ses egzersizlerine çalışmalarında yer vermemektedir. Isınma süreci, konuşma ve şarkı söyleme arasında bir geçiş sağlar. Ortalama bir koro şarkıcısı, alışılmış konuşma kusurlarını, nefes akışını veya artikülasyon gerilimleri çok az tanır. İlgili çalışmalar çalışmamızı destekler nitelikte ses eğitiminin öğelerinin öğrenilmesi ve uygulanmasının gerekliliğine vurgu yapmıştır.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda ses çalışması, diyafram, duş, nefes çalışması, rezonans, artikülasyon, diksiyon kavramlarına müzik öğretmen adaylarının bilişsel yapılarında yeterince yoğunlaşmadıkları; konuşma çalışması, telaffuz, zihinsel ve bedensel hazırlık, ses sağlığı kavramlarında eksiklikler olduğu ve hiç cevap kelime olarak söylenmemiş olması dikkat çeken bir bulgu olarak değerlendirilebilir.

Öğretmen adaylarının koro kavramı konusunda oluşturdukları bilimsel bilgi içeren cümlelerin bilimsel olmayan yüzeysel bilgi içeren cümlelere oranla sayıca azlığı akademik anlamda bilgi boyutlarının yetersizliği olarak değerlendirilebilir. Bu anlamda uygulamalı çalışmalara alt yapı oluşturacak bilimsel bilgilere öğrenme sürecinde yer verilmediği söylenebilir. Ayrıca öğretmen adaylarının koronun tanımı ve diyafram destekli nefes vb. boyutlarda az sayıda da olsa kavram yanlışlığı içeren cümle örneklerine sahip oldukları belirlenmiştir. Bu örneklerde insanların şarkı söylemelerinin koro oluşturduğu ya da koronun herkesin birarada aynı anda şarkı söylemesi olarak nitelenmesi müzik öğretmen adaylarının bu anlamda eksik ve hatalı bilgilere sahip olduğu sonucunu ortaya koymuş, koronun; sayısal oluşumu, ses türü, kapasitesi ve dengesinde belirli bir yapılandırma olmaksızın herkes tarafından oluşturulabileceği düşüncesi ile amaçlı ve örgütlü bir topluluk olduğu bilgisinden (Çevik, 2013) uzaklaşıldığı belirlenmiştir. Ayrıca kavram yanlışlığı içeren cümle örneklerinde koronun sadece çoksesli müzik yapabileceği düşüncesinin yer alması, tek sesli koroların da olduğu veya tek sesli eserlerin de seslendirilebileceği bilgisinin bilişsel şemalarında yer almadığını göstermiştir. Koronun birden fazla kişiden oluştuğu yaptığı çoksesli müzikle ilişkilendirilerek yanlış ilişkilendirme örneği ortaya konmuştur. Aynı şekilde diyafram kullanımı ile ilgili kavram yanlışlığı da sesin diyaframdan kullanılması şeklinde oluşturulmuş, nefesin diyafram destekli kullanılması gerektiği bilgisinin öğretmen adayının bilişsel yapısında yanlış yerleştiği belirlenmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda koro dersini yürüten öğretim elemanlarının koroda ses eğitiminin öğeleri ve işlevlerini, diyafram destekli nefes kullanımını öğretme sürecinde, bilişsel öğrenmelerin sağlanması açısından somut ifadelerle ve görsel şemalarla desteklemelidir. Birlikte müzik yapmanın yanında koronun neyi ifade ettiği, nasıl bir oluşum olduğu ile ilgili öğrencilerin düşüncelerini sunabilecekleri öğrenme ortamları oluşturulmalıdır. Bu anlamda işbirlikli grup çalışmalarının artırılması, aktif öğrenme stratejilerinin öğretilerek uygulanması ve öğrencinin bu süreçte aktif olmasını sağlayarak kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu alması sağlanmalıdır.

Koro eğitimi ders içerik tanımlarında mevcut olmasına rağmen öğretmen adaylarının bilişsel yapılarında yer almayan ifadelere yönelik olarak; koro çalışmalarına başlamadan önce zihinsel ve bedensel olarak hazırlık ve rahatlatma sürecinin önemi, konuşma çalışmaları kapsamında sözcükleri vurgu ve anlamına uygun söyleme çalışmalarının yapılmasının gerekliliği ve ses sağlığı, korunması bilinci kazandırılmasının üzerinde dikkatle durulması önerilmektedir. Bu kapsamda toplu ses eğitimi ve ses eğitimi derslerinde uygulanan yöntemler bu dersleri yürüten öğretim elemanları tarafından gözden geçirilmelidir. Farklı alanlarda kullanılan bağımsız kelime ilişkilendirme testi müzik eğitimi alanında nadiren kullanılmaktadır. Bu anlamda kavramsal öğrenmenin önemli olduğu müzik eğitiminde, öğrencilerin zihnindeki müzik kavramlarının ilişkilerini ortaya çıkarmak için farklı kavramlar belirlenebilir ve bu yönde araştırmalar yapılabilir. Eğitim öğretim etkinliklerinin bu kapsamda şekillenmesine katkı sağlanabilir.

Kaynakça

- ALPUĞAN, N. (2010) *Koro müziğinde dil kullanımı ve önemi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Müzik Sanat Dalı, Adana.
- APAYDIN, M. (2006). Çocuk ve gençlik korolarının, toplumun kültürel gelişimdeki yeri ve önemi, *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. Ankara: Ankara Üniversitesi Matbaası.
- APAYDIN, M. (2013). Odaklanmış Görüşme (16.03.2013) Ankara.
- BACKETT-MİLBURN, K. & McKie, L. (1999). A critical appraisal of the draw and write technique. *Health Education Research Theory & Practice*, 14 (3), 387–398.
- BAHAR, M., Johnstone, A.H. & Sutcliffe, R. (1999). Investigation of students' cognitive structure in elementary genetics through word association tests. *Journal of Biological Education*, 33(3), 134-141.
- BAHAR, M. & Özatlı, N. S. (2003). Kelime iletişim test yöntemi ile lise 1. sınıf öğrencilerinin canlıların temel bileşenleri konusundaki bilişsel yapılarının araştırılması. *Balikesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5 (1), 75- 85.
- BELDAĞ, A., & Balcı, M. (2018). Sosyal bilgiler dersinde tahmin, gözlem, açıklama (TGA) yönteminin kullanımı: örnek etkinlikler. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(24), 1-16.
- COŞKUNER, S. (2017). Soundpainting uygulamalarının koro eğitimi alan öğrencilerin motivasyonu üzerindeki etkileri. *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)*, 64, 49-58.
- ÇEVİK, S. (2013). *Koro Eğitimi ve Yönetimi*. Ankara: Müzik Eğitimi Yayınları.
- ÇOBAN, S., & Selçuk, E. (2017). Müzik dersinde zihin haritalama tekniği kullanımının öğrencilerin müzik dersi başarılarına ve zihin haritalama tekniğine yönelik tutumlarına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 42(190).

Müzik Öğretmen Adaylarının 'Koro' Kavramına Yönelik Bilişsel Yapıları

- EGÜZ, S. (1999) *Toplu Ses Eğitimi I*. Ankara: Doğu Matbaacılık.
- ERCAN, F., Taşdere, A. & Ercan, N. (2010). Kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla bilişsel yapının ve kavramsal değişimin gözlenmesi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 7 (2), 136-154.
- ESER, E., Çetin, G., Özarslan, M., & Işık, E. (2015). Biyoloji Öğretmen Adaylarının Mikroplara İlişkin Görüşlerinin Çizme-Yazma Tekniğine Göre İncelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 1(1), 17-25.
- GEREKTEN, S. E. (2018). Müzik öğretmeni adaylarının 'makam' kavramına ilişkin bilişsel yapıları. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (2) (July), 295- 312.
- GİLBERT, J. K., Boulter, C. & Rutherford, M. (1998a). Models in explanations, part 1, horses for courses? *International Journal of Science Education*, 20, 83-97.
- GİLBERT, J. K., Boulter, C. & Rutherford, M. (1998b). Models in explanations, part 2, whose voice? whose ears? *International Journal of Science Education*, 20, 187-203.
- GİVEN, L.M., (Ed.) (2008). *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods*. Sage: Thousand Oaks, CA, Vol.2, pp.697-698.
- GUNSTONE, F. R., (1980), Word association and the description of cognitive structure, *Res. Sci. Educ.*, 10, 45-53.
- HALVAŞI, B. (2016). Choir conductor's qualities and basic approach to choir management. *International Journal of Innovative Research in Education*, 3(4), 158-166.
- İŞIKLI, M., Taşdere, A. & Göz, N. L. (2011). Investigation teacher candidates' cognitive structure about principles of Atatürk through word association test. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 50-72.
- JOHNSON, P. E., (1967), Some psychological aspects of subject matter structure, *J. Educ. Psychol.*, 58, 75-83.
- JOHNSON, P. E., (1969), On the communication of concepts in science, *J. Educ. Psychol.*, 60, 32-40.
- KAYA, Z. (2014). Koro eğitiminde yapılandırmacı yaklaşımın, tutum, öz-yeterlik algısı ve akademik başarıya etkisi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1 (1), 52- 62.
- KELEŞ, P. U. (2019). Üçüncü sınıf öğrencilerinin mikrop kavramına ilişkin bilişsel yapılarının çizme-yazma tekniği ile incelenmesi. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 147-158.
- KURT, H. (2013). Biyoloji öğretmen adaylarının enzim konusundaki bilişsel yapılarının belirlenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 211-243.
- KURT, H. ve Ekici, G. (2013). Determining biology student teachers' cognitive structure on the concept of "cosmos" through the free word association test and the drawing-writing technique. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, ISSN 1308-2140, (Sosyal Bilimler), Volume 8/12: 809-829. Doi Number:10.7827/TurkishStudies.5637

- KURTASLAN, Z. (2018). İlkokul öğrencilerinin kelime ilişkilendirme testi ile “nota” kavramı konusundaki bilişsel yapılarının belirlenmesi. *Fine Arts*, 13(4), 77-90. doi:10.12739/nwsa.2018.13.4.
- KURTASLAN, Z., Aydın B. & Özer B. (2018). Kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla ortaokul ve lise öğrencilerinin “müzik öğretmeni” kavramına yönelik bilişsel yapılarının belirlenmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 0(74), 375 - 390.
- LEVİN, I. (1995) Children’s perceptions of their family. In Brannen, J., and O’Brien, M. (eds), *Childhood and Parenthood. Proceedings of ISA Committee for Family Research Conference on Children and Families*. Institute of Education, University of London, London.
- MİLES, M.B. ve Huberman, A.M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook* (2nd ed.). Thousand Oaks, California: SAGE.
- NARTGÜN, Z. (2006). *Fen ve Teknoloji Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme*. (Edit. Mehmet Bahar) Fen ve Teknoloji Öğretimi (s.355-415) Ankara: Pegem Yayınclık.
- ÖZAYDIN, N. (2020). Cognitive structures of music teacher candidates about” voice training”. *Malaysian Online Journal of Educational Sciences*, 8(1), 1-13.
- ÖZER, B. (2020). Analysis of high school students’ cognitive structures related to the ‘musical genre’ via word association test. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 15(1), 127-143.
- POLAT, S. (2017). Ses eğitiminin temel öğeleri ve çeşitli söyleme tekniklerine yönelik uzman görüşleri ve performans değerlendirme ölçeği örneği. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 3(1), 1-18.
- SAKLICA, E. (2010). *Bireysel ses eğitiminden toplu ses eğitimine geçiş sürecindeki yaklaşımlar*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- SARIÇİFTÇİ, A. Ö. (2001). *Toplu ses eğitiminde entonasyon sorunu ve çözümünde uygulanacak yöntemler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- SARIÇİFTÇİ, A. Ö. (2004). Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda toplu ses eğitimi ve koro derslerindeki pedagojik yaklaşımlara ilişkin bir değerlendirme.1924–2004 *Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu*, SDÜ Basımevi, Isparta. ss.299–305. <http://www.muzikegitimcileri.net/> (Erişim Tarihi: 10.11. 2010)
- SEVİNÇ, S. (2017). Koro eğitiminde takım çalışmasına dayalı öğrenmenin önemi. *NWSA*, 12(4), 228-234 (Yayın No: 4054948).
- SEYHAN, S. (2014). *Koro ve yönetimi dersinin etkililiğinin öğretim elemanları görüşleri doğrultusunda incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- ŞEN, E. (2012). *Zihin haritası tekniğinin güzel sanatlar ve spor liselerindeki keman derslerinde öğrencilerin bilişsel ve devinimsel becerilerinin geliştirilmesine etkisi* Yayımlanmamış Doktora tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Müzik Öğretmen Adaylarının 'Koro' Kavramına Yönelik Bilişsel Yapıları

- TAŞDERE, A. (2010). *6., 7. ve 8. sınıf fen ve teknoloji ders kitaplarına yansıyan ölçme değerlendirme anlayışının yeni fen ve teknoloji öğretim programı ışığında değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- TEMİZ, E. (2006). İlköğretim kurumlarında oluşturulan okul korolarında verilen koro eğitiminin öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 21-22, Sayfa 347-361.
- TÜRK DİL KURUMU (TDK) (2011). *Büyük Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- UÇAN, A. (1994). *Müzik Eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- ULUÇ, M. Ö. (2002). *Müzik İşaretleri ve Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Yurt Renkleri Yayınevi.
- WEBSTER, P. R. (2011). Construction of music learning. *MENC handbook of research on music learning*, 1, 35-83.
- WIGGINS, J. (2016). *Teaching music with a social constructivist vision of learning*. Teaching general music: Approaches, issues, and viewpoints. Editor: Carlos R. Abril, Brent M. Gault.
- WINNIE, B. J. (2014). *Contemporary vocal technique in the choral rehearsal: Exploratory strategies for learning*. Doctoral dissertation. Washington University.
- YAĞBASAN, R. & Gülçiçek, A. G. Ç. (2003). Fen öğretiminde kavram yanlışlarının karakteristiklerinin tanımlanması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(13), 102-120.
- YAŞAR, Y. (2015). *Güzel sanatlar ve spor liselerinde koro çalışmalarında karşılaşılan ses eğitimi ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin yaklaşımlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- YAYLA, R. G. & Eyceyurt, G. (2011). Mental models of pre-service science teachers about basic concepts in chemistry. *Western Anatolia Journal of Educational Sciences*, 2011, 285-294.
- YILDIRIM, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YILMAZ, A. & Güven, Ö. (2015). Üstün yetenekli öğrencilerin beden eğitimi dersi ve beden eğitimi öğretmeni kavramlarına yönelik algılarının çizme yazma tekniği ile incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 3(3), 55-77.
- YİĞİT, N. & Karakaya, O. (2010). Türk müziği anasanat dallarında koro eğitimi ve yönetimi uygulamaları. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 29, Konya.
- <https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans_Programlari/Muzik_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf> (08.05.2020).